

da so črno-bele filme velikokrat ročno barvali (npr. bitke z rdečo barvo).

Vrečkova razprava je zasnovana izrazito problemsko. Ne gre ji za to, da bi dajala dokončne odgovore, to pravzaprav ni mogoče. Iz nje so razvidna številna stališča mnogih avtorjev, kakor tudi antologije same, v kateri so zbrani teksti, ki se neposredno ukvarjajo z moderno umetnostjo ali pa so z njo pogojeni. Večino jih doslej, v slovenskem prevodu še nismo poznali, čeprav so bila dostopna v srbohrvaščini. Tako smo s hitrimi koraki vsaj delno nadoknadili zamujeno.

Knjigi so na koncu dodani še biografski in bibliografski podatki o avtorjih, slovarček in nekaj naslovov iz številne literature o problemih moderne umetnosti. Ob robu velja zapisati, da nas motijo nekatere tiskovne napake, ki so, kot kaže, postale že nujno zlo.

Slavo Šerc

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH REVIJAH

Med jugoslovanskimi slovstvenimi časopisi, ki so prišli v zadnjem času na naslov »Sodobnosti, je beograjska Književnost najprej pohitela z dvojno številko. Uvodoma prinaša izjave jugoslovanskih književnikov o Titu, povzete po knjigi *Jugoslavija o Titu*, natisnjeni po predsednikovi smrti. Besedo ima trideset književnikov, med njimi od Slovencev Josip Vidmar, Vladimir Kavčič, Ciril Zlobec in Miško Kranjec. Tudi v tej številki objavlja Taras Kermauner svoje *Mesece sa dnevnikom*, in sicer že deseto nadaljevanje. Na štiriintridesetih straneh razkriva in dokumentira svoje stike in razmerja do predstavnikov uredništva Nedeljskega dnevnika, Dela in Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva. Precej pisan in zanimiv je prispevek z okrogle mize o mladi srbski kritiki. To je poleg dosedanjih okroglih miz o mladi srbski poeziji in mladi prozi že tretji podoben

pogovor, natisnjen v tem časopisu. Mladi esejisti in književniki v njem načenejajo vprašanja literarnozgodovinskega posploševanja oziroma vzpostavljanja povezav ali zakonitosti v književnem dogajanju v polpreteklem obdobju, položaja književne kritike ta čas v Srbiji, potem vprašanja, koliko kritika nehotе prispeva k svojevrstnemu simuliranju vrednot in podobno. Pogovora se je udeležilo osemnajst srbskih slovtvenih kritikov.

Novosadski časopis za kulturo, umetnost in družbena vprašanja Polja prinaša v svoji 265. številki med drugim tudi pet pesmi Tomaža Šalamuna pod skupnim naslovom *Drugi človek*. Pesmi je v srbohrvaščino prevedel Vojislav Despotov. V delu časopisa, ki je namenjen kritičnemu pregledu nekaterih novo izšlih knjig, pa piše Denis Poniž o treh Šalamunovih knjigah, ki so ikšle zadnja leta. To so *Metoda Angela*, *Zgodovina svetlobe je oranžna* in *Maska*. V svojem zapisu skuša bralce opozoriti na povezanost vseh treh zbirk in na »njihov estetski razvoj v smeri povsem neznanih območij jezikovnega odkrivanja.« Takšen napotek je, če upoštevamo mnogoštevilnost Šalamunovih zbirk, zanimivo razčleniti. Polja prinašajo med drugim tudi dve pesmi Ivana Negrišorca, petindvajsetletnega srbskega pesnika, ki sicer živi v glavnem v Novem Sadu. Negrišorac je dobil letošnjo nagrado Goran za mlade pesnike. Obe pesmi *Sričem pesmu* in *Igra mečka* bi mogli uvrstiti v tisto vrsto pesniškega izražanja, ki jo imenujemo ludizem in sta predvsem po jezikovni izrazni plati dokaj sveži.

Februarsko številko Letopisa matice srpske začenjajo tri pesmi makedonskega pesnika Mateja Matevskega, med katerimi je zadnja napisana v ustaljeni pesniški obliki in v srbohrvaškem prevodu Milana Predojevića. Pesnik in prevajalec Mateja Matevski, ki ima za sabo sedem pesniških zbirk, ostaja tudi v svoji najnovejši poeziji

zvest svojemu pesniškemu kedu in (reističnemu) izrazu. Mariborski pesnik France Forstnerič pa tudi objavlja v tej številki tri pesmi. V srbohrvaščino mu jih je prevedel Stojan Trečakov. V njih se vrača v zgodnjo mladost, k dobroti staršev, z neizrečeno, pa vendar poudarjeno težnjo po doživljanju nekdanjega ali vsaj po podoživljanju tega z zapuščeno zapuščino.

Taras Kermauner gostuje tudi v 165. številki beograjske Književne reči. Pod naslovom *Nesredjene mrvice prijateljstva* začenja z odlomkom o srečanjih z Dušanom Pirjevcem esejistične zapise o delu in osebnosti tega vznemirljivo bistrega slovstvenega teoretika. Kermaunerjevemu sestavku sledi razmišljanje Marije Mitrovičeve o Pirjevčevem razumevanju strukturalizma. V njem poudarja, kako dosledno je bilo Pirjevčevo zgodovinsko dialektično sprejemanje sveta: vsak pojav, vsaka ideja ima vzrok, korenine, zgodovinsko razlago in kar je še pomembnejše, vsak pojav, najsi je še tako trajen, je v svojem bistvu vendarle samo prehoden. Denis Poniž je prispeval članek o večpomenskem prebiranju poezije, v katerem se dotika Pirjevčevega dela *Vprašanje o poeziji — vprašanje naroda*. Ob tem navaja Pirjevčevo tezo, da pomeni prodor eksperimentalne in avantgardne poezije vračanje in samospoznavanje literature v razmerju do literarne strukture. Tine Hribar v svojem prispevku *Revolucija in katarza* osvetljuje Pirjevčevo delo *Evropski roman*. Med drugim ugotavlja, da je Pirjevec prešel in osvetlil prostor evropskega romana kot prostor katarze prek svoje lastne katarze. Njegova katarza, to je katarza zmagovitega revolucionarja, pomeni hkrati že tudi začetek katarze v sami revoluciji. V tej številki je poleg navedenih slovenskih prispevkov objavljen tudi pogovor s Predragom Matvejevičem, ki je imel pred nedavnim v Zagrebu predavanje o dialogu, polemiki in inflaciji polemike. Zbudilo je izred-

no zanimanje in živahne odmeve v tisku. Matvejevič je to pot povabljen, da pojasni, od kod po njegovem tolikšno zanimanje za dialog. Pri tem je zanimiva njegova ugotovitev, da so v naših razmerah še vedno ponekod odpori proti temu, da bi sprejeli polemiko kot obliko dialoga. Dialog pa se razvija po svojem lastnem namenu in po družbeni potrebi. Njegove razsežnosti niso odvisne le od tistih, ki po njem posegajo.

Reški časopis za kulturo in družbena vprašanja Dometi namenja pol svoje tretje letošnje številke poeziji desetih mlajših hrvaških pesnikov, med katerimi objavlja pet najnovejših pesmi tudi Luko Paljetak. Vse po vrsti so napisane v klasični pesniški obliki, vendar sodobnega svežega izraza. V razdelku, kjer Dometi predstavljajo nekatere najnovejše knjige, piše Ivan Cesar o dveh slovenskih delih. Najprej razmišlja o *Starejšem slovenskem slovstvu*, delu, ki ga je Jože Pogačnik zbral, uredil, mu napisal spremno besedo in opombe. Ivan Cesar to antologijo pohvali kot izvrsten izbor besedil in dostojno oddolžitev starejši slovenski književnosti. Na drugem mestu isti kritik predstavlja pesniško zbirko Iva Svetine *Botticelli*, ki je izšla v srbohrvaški prepesnitvi spod peresa Ljubomira Stefanovića. Kritik pohvali prevajalca in pravi, da je treba to zbirko sprejeti in jo prebirati kot klic po vrnitvi v čase, ki so vselej prisotni v pravi poeziji, nikakor pa ne kot začetek kakšne nove igre z besedami, ki se je razmahnila do inflacije besed.

Dobili smo tudi 2. letošnjo številko novosadskega časopisa za književnosti in kulturo *Nový život*, ki izhaja v slovaščini. Poleg literarnih prispevkov objavlja med drugim tudi razmišljanje Michala Harpáña o tradicionalnem in modernem v poeziji Pal'a Bohuša, ki ima pri šestdesetih letih za sabo že štiri desetletja nenehnega pesniškega ustvarjanja.